

Vzdělávací oblast	Člověk a jeho svět
Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Vyučovací předmět	PŘÍRODOVĚDA

2. OBDOBÍ

Cíle vzdělávací oblasti

- ✦ učit žáky objevovat vztahy mezi živou a neživou přírodou, chápat souvislosti rovnováhy v přírodě a sledovat vzhled přírody v souvislosti s činností člověka
- ✦ sledovat změny v přírodě v souvislosti s pohyby Země ve vesmíru
- ✦ vést žáky ke sledování živých přírodnin v existujících společenstvech a chápání jejich vzájemné závislosti a začlenění do prostředí
- ✦ učit žáky pozorovat základní projevy přírodnin a podle nich vyvozovat třídění do systému
- ✦ vést žáky k objevování přírodních jevů na základě pozorování a pokusů
- ✦ učit žáky pozorovat vlastní tělo a na základě poznatků vést k chápání funkcí a činností jednotlivých soustav
- ✦ přiblížit žákům vznik života před narozením a sledovat jeho vývoj po narození
- ✦ učit žáky sledovat činnosti ohrožující zdraví a život člověka a vyvozovat z nich poučení pro zdravý způsob života

Charakteristika výuky

Výuka vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět ve 2. období se realizuje v předmětu Přírodověda. Navazuje na výchovné a vzdělávací cíle předmětu Prvouka. Žáci se učí pozorovat, objevovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Poznávají sami sebe, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi. Učí se poznávat, že Země a život na ní tvoří jediný celek, že všechny jevy a děje spolu souvisí a jsou v rovnováze a jakékoli narušení může být pro další život rozhodující. Všechny poznatky i souvislosti vycházejí z pozorování skutečných jevů, z prožitků a zkušeností žáků z jejich života, ale i z modelových situací a pokusů. Informace získávají žáci z literatury a dalších informačních zdrojů. Zjištěné výsledky i jejich třídění žáci zaznamenávají a prezentují různými způsoby. Nezbytnou součástí výuky jsou vycházky, exkurze, besedy a nejrůznější projekty.

Charakteristika vyučovacího předmětu Přírodověda 4. – 5. ročník – 2. období

Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu Přírodověda

4. ročník	1 hodina týdně
5. ročník	2 hodiny týdně

Do učiva přírodovědy se prolínají všechny okruhy vzdělávací oblasti „Člověk a jeho svět“.

Vyučovací předmět Přírodověda je tvořen dvěma tematickými okruhy:

1. Rozmanitost přírody - žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody naší vlasti. Jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že Země a život na ní tvoří jeden nedílný celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje ve vzájemném souladu a rovnováze, kterou může člověk snadno narušit a velmi obtížně obnovovat. Na základě praktického poznávání okolní krajiny a dalších informací se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji.
2. Člověk a jeho zdraví - žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci i první pomoci a o bezpečném chování v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání,

že zdraví je nejcennější hodnota v životě člověka. Potřebné vědomosti a dovednosti získávají tím, že pozorují názorné pomůcky, sledují konkrétní situace, hrají určené role a řeší modelové situace.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí

1. Kompetence k učení

- ✚ žák vyhledává, třídí a propojuje informace o přírodě
- ✚ učí se pozorovat, zaznamenávat a hodnotit výsledky svých pozorování
- ✚ správně používá odbornou terminologii
- ✚ samostatně pozoruje a porovnává získané informace
- ✚ nalézá souvislosti
- ✚ používá vhodné učební pomůcky, encyklopedie, odbornou literaturu

2. Kompetence k řešení problémů

- ✚ žák se správně rozhoduje v různých situacích, řeší zadané úkoly a vyhledává si k řešení informace
- ✚ využívá metody a pokusy, při kterých sám dochází k objevům, řešením a závěrům

3. Kompetence komunikativní

- ✚ žák sám hodnotí výsledky své práce a reaguje na hodnocení ostatních, argumentuje, přijímá kritiku
- ✚ rozšiřuje slovní zásobu a užívá ji ve vlastních projevech
- ✚ respektuje názory druhých při diskuzi
- ✚ užívá správnou terminologii
- ✚ prezentuje svoji práci

4. Kompetence sociální a personální

- ✚ žák spolupracuje, respektuje a hodnotí názory a zkušenosti ostatních
- ✚ posiluje sebedůvěru a pocit zodpovědnosti

5. Kompetence občanské

- ✚ žák si buduje ohleduplnost k přírodě, dodržuje pravidla slušného chování
- ✚ poznává a chápe rozdíly mezi lidmi
- ✚ učí se toleranci a bezproblémovému jednání
- ✚ učí se zachovávat rozvahu v situacích ohrožení
- ✚ dodržuje pravidla slušného chování
- ✚ chápe práva a povinnosti v souvislosti s ochranou životního prostředí, ochranou vlastního zdraví i zdraví svých blízkých
- ✚ zažívá úspěch

6. Kompetence pracovní

- ✚ žák užívá správně pomůcek, vybavení a techniku
- ✚ dodržuje pravidla bezpečnosti v samostatné i týmové činnosti
- ✚ dodržuje bezpečnostní a hygienická pravidla při práci
- ✚ pozoruje, manipuluje a experimentuje

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

V učivu člověk a zdraví a člověk a společnost lze naplňovat prostřednictvím témat směřujících k sebepoznání, sebepojetí, seberegulaci, k udržení psychického zdraví.

Výchova demokratického občana (VDO)

Slušnou formou sdělit svůj názor při řešení daných úloh, podporovat aktivní zapojení do řešení těchto úkolů. Odpovědný přístup k přípravě na hodinu – práva a povinnosti žáků.

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování. Prvky demokracie v hodinách – řád, norma, spravedlivé hodnocení.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)

V učivu člověk a příroda (problémy lidstva, ochrana přírody) a člověk a zdraví (ochrana člověka za mimořádných událostí) využívat zkušeností a poznatků žáků z běžného života i mimořádných událostí v rodině, obci a okolí a porovnávat je s pravidly chování v takových situacích.

Multikulturní výchova (MkV)

V učivu člověk a zdraví, rozmanitosti životních podmínek na Zemi, životní projevy a potřeby člověka, člověk ve společnosti vést žáky k respektování zvláštností různých etnik i sociokulturních rozdílů ve společnosti, vnímat právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci v rámci přírody jako celku.

Environmentální výchova (EV)

V učivu životní podmínky organismů a vzájemné vazby vysvětlit požadavky každého organismu a narušení podmínek lidmi, v učivu člověk a příroda (ochrana přírody) vést k vytvoření uceleného elementárního pohledu na okolní přírodu jako celku a k odpovědnému jednání ve vztahu k ostatním organismům.

Mediální výchova (MdV)

Ve všech oblastech učiva využívat potenciál médií jako zdroje informací, ale také vytvářet kritický postoj k některým zdrojům na základě vlastních zkušeností a rozvíjet komunikační schopnosti při veřejném vystupování a při týmové spolupráci.

Očekávané výstupy na konci 2. období

ROZMANITOST PŘÍRODY

1. žák objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka
2. vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období
3. zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí
4. porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy
5. zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat
6. založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu
7. stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

1. žák využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života
2. rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození
3. účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob
4. uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události
5. předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
6. uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
7. ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc, rozpozná život ohrožující zranění
8. uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodce a cyklista

LIDÉ KOLEM NÁS

1. žák rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu a řešení
2. orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnosti realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet